

TIKUVCHILIK SOHASIDA IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILAR BILAN ISHLASH

*Farg'ona ICHSHUI kasb-hunar maktabi
ta'lim ustasi*
Kasimova Nilufarxon Egamberdiyevna

Annotatsiya: *Maqolada imkoniyati cheklangan o'quvchilarning o'ziga xos ta'lim ehtiyojlariga muvofiq ishlab chiqilgan tikuvchilik sohasining bo'limlari bilan qanday ishlash bo'yicha tavsiyalar berilgan. Xamda imkoniyati cheklangan o'quvchilarni tikuvchilik ishlarni tashkil etishda ilg'or tajribalarni almashish imkoniyatini berishdirdan iborat.*

Kalit so'zlar: *tikuvchilik, imkoniyati cheklangan, psixologiya, tarbiya ishlari, aqliy rivojlanish, estetika*

KIRISH

Tikuvchilik sohasida imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ishlashning asosiy maqsadlaridan biri sog'lig'i bilan bog'liq muammolar bo'lgan o'quvchilar jamiyatning to'la huquqli a'zosi sifatida o'z o'rnini topishi kerak, mustaqil hayotga, boshqalar bilan o'zaro munosabatda bo'lishga va samarali faoliyatga qodir[1]. Ushbu pozitsiyalardan integratsiyalashgan (qo'shma) ta'lim sotsializatsiya maqsadlariga erishishning eng samarali vositasi bo'lib xizmat qiladi. Nogiron bolani ommaviy qishloqda, odatda kichik maktabda kuzatib borish psixologlar, tibbiyot xodimlari va boshqa mutaxassislarning yetishmasligi tufayli murakkablashadi, bu esa bolaga o'z vaqtida va malakali yordam ko'rsatishni qiyinlashtiradi. Barcha mas'uliyat o'qituvchilar va tarbiya ishlari tashkilotchilari zimmasiga tushadi, ular bunday bolalarni o'qitishga tayyor bo'lishlari kerak.

Tikuvchilik sohasi boshqa sohalari kabi o'quvchilarni har tomonlama rivojlantirish muammosini hal qiladi. Bu bola shaxsining jismoniy, aqliy, estetik va axloqiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Tikuvchilik sohasi egallash insonni o'zi mehnat qilib moddiy tarafdan kamol topishi uchun muhimdir.

Tahlil va natijalar. Bolalardagi psixologik va fiziologik xususiyatlari (xarakteri, temperamenti, aql-idroki va irodasi, tana konstitutsiyasi va sog'lig'ining holati) irsiy xususiyatlar, turmush sharoiti va tarbiyasi tikuvchilik sohasida faoliyat ko'rsatishida to'sqinlikni qilmaydi. Faqatgina ushbu o'zgaruvchan xususiyatlarning kombinatsiyasi o'quvchilarning o'rganishida individual farqlarni yaratadi.

Tayanch-harakat tizimining buzilish bo'lgan bolalar uchun bunday farqlar, birinchi navbatda, mavjud yetishmovchilik, uning mushak-skelet tizimining rivojlanishining o'ziga xos xususiyati, hissiy jihatdan chap va intellektual sohalardir[2]. Oddiy intellektli, aqliy zaif, aqliy zaiflashgan, Tayanch-harakat tizimining buzilishi bo'lgan bolalarning o'rganishga bo'lgan munosabati nafaqat intellektual rivojlanish darajasiga, balki vosita sohasi va ishlash holatining saqlanishiga ham bog'liq (hissiy irodaviy fazilatlar, ish uchun ustun motivlar, asab jarayonlarida patologik o'zgarishlar mavjudligi va boshqalar tana funktsiyalari). Nafaqat

og'ir motorli nogironlik, balki birga keladigan kasalliklarga ega bo'lgan talabalarning katta qismi uchun mehnat faoliyatining psixofiziologik ko'rsatkichlari o'z darajasida farqlanadi[3].

So'nggi yillarda tikuv texnologiyalari sohasida katta o'zgarishlar ro'y berdi, kiyim tikish uchun ishlab chiqariladigan to'qimachilik materiallari assortimenti sezilarli darajada yangilandi. Bunday materiallar bilan ishlash maxsus kesish, tikuv va nam issiqlik bilan ishlov berish texnikasini talab qiladi. Yopishqoq va yopishqoq bo'lmagan, to'quv va to'quv bo'lmagan asoslarda tamponlama materiallaridan foydalanish tikuv texnologiyasiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy maishiy tikuv mashinalari qo'lda bajariladigan operatsiyalar sonini kamaytirishga, shuningdek, bir qator pardozlash ishlarini bajarishga imkon beruvchi maxsus birliklar va qurilmalar bilan jihozlangan, oldindan dasturlashtirilgan tikuv birikmalariga ega qurilmalar bilan jihozlandi. Imkoniyati cheklangan o'quvchilarning tikuvchilik bo'yicha amaliy ishlarni bajarishdagi imkoniyatlarini tahlil qilib, aqli zaif va intellektlari buzilmagan harakat patologiyasi bo'lgan o'quvchilarning umumiy qiyinchiliklari aniqlandi[5].

Masalan, o'quvchilarga qo'lda, oyoq yoki elektr drayvlar bilan tikuv mashinasida ishlash qobiliyatini beradigan tikuv mashinasidan foydalaniladigan bo'lsak, tikuv mashinasida ishlash qoidalarini ko'rib chiqish kerak, ya'ni, qo'llar, oyoqlar va tananing holati; biz xavfsizroq bo'lgan qo'l yoki oyoq bilan ishlaymiz. Oyoqlari bilan ishlay olmaydigan o'quvchilar uchun pedal stol ustida ko'tariladi, talaba tikuv mashinasida tikadi, pedalni qo'li bilan bosadi, agar ikkala qo'lning motor funktsiyalari saqlanib qolsa, bunday ish mumkin. Barcha harakatlar talaba ularni avtomatik ravishda bajarishni boshlamaguncha uzoq vaqt davomida mashq qilinadi.

Shuningdek, har bir o'quvchi uchun elektr yuritmalik tikuv mashinasida ishlash tartibi tanlanadi, dasturlarda tavsiya etilganidek, qo'lda yoki oyoq boshqaruvli dastgohlarda ishlash ko'nikmalarini egallashi zarur. Ko'pincha qo'l va oyoqlarning motor funktsiyalari buzilmagan o'quvchining mushaklari tonusi zaiflashadi, bu ham qo'l va oyoq bilan boshqariladigan tikuv mashinalaridan foydalanishni o'zlashtirishga to'sqinlik qiladi. Bizning fikrimizcha, o'qishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarga zudlik bilan zamonaviy tikuv jihozlardan foydalanishni o'rgatish kerak. O'quvchilarni tayanch-harakat tizimining buzilish mavjud bo'lsa, tikuv mashinalarining tarixi va turlari bilan tanishtirish maqsadga muvofiqdir.

Tikuvchilik sohasidagi yana bir mashg'ulotlardan biri "Matoni nam holatda issiqlik bilan ishlov berish". Pastki ekstremitalarga shikast yetkazadigan ba'zi o'quvchilar kiyimni nam issiqlik bilan ishlov berish uchun maxsus jihozlangan joyni talab qiladi. Portativ dazmol taxtasi, qo'shimcha dazmol. Ba'zida o'quvchi dazmolni keyingi qayerga o'tkazish kerakligini tushunmaydi, matoni dazmollashda biz tom ma'noda "issiq izlanish" ga amal qilamiz, matoning dazmollangan va dazmollanmagan joylariga qo'limizni qo'yamiz, harorat farqini sezamiz va dazmollashni davom ettiramiz.

Tikuvchilikda kiyimlarni "Dizaynlash, modellashtirish" bo'limi mavjud. Imkoniyati cheklangan o'quvchilar sekin ish tezligiga ega. O'quvchilar murakkab naqshlarni yaratishga hojat yo'q deb hisoblashadi. Aksariyat hollarda o'quvchilar mavzuni yaxshi tushunmaydilar, shuning uchun ularni zamonaviy moda jurnallaridan tayyor naqshlar bo'limi bilan tanishtirish tavsiya etiladi. Aql-idroki buzilmagan bolalar uchun biz ularga tayyor naqshlardan

foydalanishni, kiyimlarni tayyorlash ketma-ketligi tavsifini mustaqil tushunishni, matolarni qayta ishlashning turli texnologiyalaridan foydalanishni o'rgatish vazifasini qo'yishimiz kerak.

Xulosa. Shunday qilib, tikuvchilik sohasini o'zlashtirish uchun imkoniyati cheklangan o'quvchilar jismonan sog'lom o'quvchilarga qaraganda ancha ko'p vaqt va kuch talab qiladi, Amaliy ko'nikmalar va tikuvchilik ko'nikmalarini rivojlantirishga ko'proq vaqt ajratish zarur. Imkoniyati cheklangan o'quvchilarning imkon darajasidan kelib chiqqan holda, ularga mos keladigan mashg'ulotlarni tanlab berish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1."Yoshlarning Tikuvchi Sifati" – Yoqubjon Qurbonov (2007)
- 2."Yosh xodimlarning tikuvchi xususiyatlari" – Sayyora Nematova (2019)
- 3."Kichik yoshdagi tikuvchi yurtimiz" – Gavharbek Kayumov (2017)
- 4."Yoshlarda tikuvchilik sifatlari va ularga bag'ishlangan harakatlar" – Sanjar Turg'unov (2011)
- 5.Zokirov, S. I., Sobirov, M. N., Tursunov, H. K., & Sobirov, M. M. (2019). Development of a hybrid model of a thermophotogenerator and an empirical analysis of the dependence of the efficiency of a photocell on temperature. *Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers*, 15(3),
- 6.Горовик, А. А., & Гурсунов, Х. Х. У. (2020). Применение средств визуальной разработки программ для обучения детей программированию на примере Scratch. *Universum: технические науки*, (8-1 (77)),
- 7.Mamanovich, R. K. (2021). Components of political culture in political processes. *Academicia: an international multidisciplinary research journal*, 11(2), 953-959.
- 8.Ramazanovich, M. N., & Kabilovich, B. O. (2021). Constitutional and Legal Framework for Providing International Peace. *Middle European Scientific Bulletin*, 18, 218-220.
- 9.Расулов, Х. (2021). Хукукий маданият: муаммонинг ижтимоий-сиёсий омиллари. *Общество и инновации*, 2(10/S), 335-342.
- 10.Hamidullo o'g'li, T. H. (2023). RAQAMLI TEXNOLOGIYALARI DAVRIDA CHATGPT VA HOZIRGI KUNDAGI O'RNI. *Scientific Impulse*, 2(16), 320-325.
11. Xolboboyevich, X. J. (2023). TYPES AND PROPERTIES OF WOOD USED IN CARPENTRY. *International Multidisciplinary Journal for Research & Development*, 10(12).
12. Xolboboyevich, X. J. (2023). "TEXNOLOGIK TA'LIM PRAKTIKUMI" DARSLARIDA TALABALARNING KREATIVLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH MAZMUNI. *Наука и технологии*, 1(2).
13. Xolboboyevich, X. J. (2023). O'QUVCHILARNI DARSDAN TASHQARI VAQTLARIDA KASB HUNARGA YO'NALTIRISH. *Innovations in Technology and Science Education*, 2(7), 1019-1025.

14. Xayitov, J. (2023). TALABALARDA KREATIVLIK SIFATLARINING RIVOJLANGANLIK DARAJASINI TASHXISLOVCHI METODLAR. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры, 3(1 Part 2), 147-153.

15. Xayitov, J. (2022). TALABALARDA KREATIVLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHGA OID XORIJ TAJRIBASI. Евразийский журнал академических исследований, 2(13), 1463-1470.

16. Xolboboyevich, X. J. (2022). Using Innovation and Technology to Accelerate Progress in Education. American Journal of Social and Humanitarian Research, 3(10), 113-116.

17. Xayitov, J. (2022). TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHILARIDA KREATIVLIKNI RIVOJLANTIRISHNING BA'ZI JIHATLARI. Физико-технологического образование, (3).

18. Xayitov, J. (2022). BO'LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHILARINI KREATIVLIGINI SHAKLLANTIRISH TEXNALOGIYASI. Физико-технологического образование, (3).

19. Xolboboyevich, H. J. (2022). Future Technology Creativity of Teachers Some Aspects of Development. Eurasian Journal of Engineering and Technology, 4, 55-58.

20. KHOLBOBOYEVICH, H. J. (2022, February). SCIENTIFIC AND THEORETICAL FUNDAMENTALS OF DEVELOPING THE CREATIVE QUALITIES OF TEACHERS OF FUTURE TECHNOLOGY. In Next Scientists Conferences (pp. 71-75).

21. Хайитов, Ж. Х. (2021). MUTAXASSISLIK FANLARINI O'QITISH JARAYONIDA BO'LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHILARINI KREATIVLIGINI SHAKLLANTIRISH. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (1-Махсус сон), 308-311.

22. Хайитов, Ж. Х. (2021). BO'LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHILARIDA KREATIVLIKNI RIVOJLANTIRISHNING BA'ZI JIHATLARI. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (1-Махсус сон), 304-307.

23. Choriyev, N. N. (2022). The importance of learning carpet making in folk crafts. Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching, 13, 25-28.

24. БАБАДЖАНОВ, С. Х., & ЧОРИЕВ, Н. Н. (2022). СОПРОТИВЛЕНИЕ КАЧЕНИЮ НАЖИМНОГО ВАЛИКА С РЕЗИНОВЫМ ПОКРЫТИЕМ ПРИ КАЧЕНИИ ПО ПОВЕРХНОСТИ РИФ ЦИЛИНДРА. In Молодежь и XXI век-2022 (pp. 344-347).

25. Nuritdinovich, C. N. (2023). AVTOMATLASHTIRILGAN ZAMONAVIY TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA TALABALARINING AMALIY FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI. Научный Фокус, 1(2), 341-345.

26. Nuritdinovich, C. N. (2023). INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA MUHANDISLIK KASBIGA OID KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(20), 356-360..

27. Nuritdinovich, C. N. (2023). To Develop the Creative Abilities of Future Engineers in Textiles. *Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal*, 2(2), 32-37.

28. Choriyeu, N. (2022). STUDENTS IN THE ART OF EMBROIDERY IN UZBEKISTAN INTRODUCTION TO SCHOOLS. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 2(12), 29-33.

29. Hamidullo o'g'li, T. H. (2023). TA'LIM TIZIMIGA MICROSOFT OFFICE 2003 VA 2020 DASTURLARINI QO'LLANILISHI VA IMKONIYATLARI. *Scientific Impulse*, 2(13), 353-357.

30. Kamolovich, B. E., & Hamidullo o'g'li, T. H. (2023). SOHADA MICROSOFT OFFICE WORD 2003 VA 2021 DASTURLARI QO'LLANILISHI VA AFZALLIKLARI. *Scientific Impulse*, 1(11), 376-382.

31. Hamidullo o'g'li, T. H. (2023). SHAXSIY KOMPYUTER BILAN O'ZARO ALOQADA BO'LGAN IMKONIYATI CHEKLANGAN SHAXSLARNING ISH JOYI VA O'RNI. *Scientific Impulse*, 1(11), 394-398.